

Thatcher szelleme, Abe árnyéka: ki tud-e lépni a forgóajtóból a japán Vaslady?

NAGY ANGELINA ZSÓFIA

MKI Nézőpont

A Magyar Külügyi Intézet rendszeres kiadványa.

Kiadó:

© Magyar Külügyi Intézet, 2025.

Szerző(k):

Nagy Angelina Zsófia

Lektorálta:

Kulcsár Andrea

Vass Ágnes

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az [Intézet weboldalán](#).

Nagy Angelina Zsófia, kutató, MKI

THATCHER SZELLEME, ABE ÁRNYÉKA: KI TUD-E LÉPNI A FORGÓAJTÓBÓL A JAPÁN VASLADY?

„Mi lesz belőle: példaképe, Margaret Thatcher vagy Liz Truss?” – teszik fel sorra a kérdést a [sajtóorgánumok](#) Japán október 21-én beiktatott miniszterelnökéről, Takaicsi Szanaéról, akinek kinevezésével a japán külpolitikát majd’ hetven éve leuraló LDP konzervatív szárnya tér vissza domináns pozícióba. A keményvonalas Takaicsinek ugyanis egy válságát élő, koalícióra és állandó kompromisszumokra kényszerülő kormánypártból, rendkívül beszorított belpolitikai helyzetből irányítva kellene érdemi reformokat eszközölnie. Az ország első női miniszterelnökének elsősorban gazdasági téren kellene hathatós javulást elérnie, amely révén megalapozhatja egy ténylegesen transzformatív politikai program megvalósítását, kifogva a szelet az ellenzéki centрупártok és a feltörekvő konzervatív erő, a Szanszeitó vitorlájából és véget vetve a „forgóajtó-szerűen” váltakozó miniszterelnökök időszakának Japánban.

Október 4-én a Liberális Demokrata Párt (LDP) hivatalosan is Takai-
csi Szanaet [választotta](#) a párt elnökének, ezáltal új jelöltjének a miniszterelnöki pozícióra Isiba Sigeru szeptemberi lemondása után. Takaicsi hivatalos, a japán parlament alsóházának megszavazása által történő kinevezése nem volt akadályoktól mentes: az LDP többévtizedes koalíciós partnere, a Komeito [kilépett](#) a kormány szövetségből arra hivatkozva, hogy kulcskérdésekben nem tudtak megegyezni Takaicsivel. Intenzív tárgyalások után a kormánypártnak sikerült új partnerrel, a Japán Innováció Párttal (JIP) [koalícióra lépnie](#), így október 21-én meg tudta szavaztatni az alsóházban az új miniszterelnök kinevezését, aki azonnal hivatalba is lépett.

MIÉRT ADJÁK EGYMÁSNAK A KILINCSET A JAPÁN MINISZTERELNÖKÖK?

Isiba Sigeru szeptember 7-én, kevesebb mint egy év miniszterelnökség után [lemondott](#) posztjáról. Japánban ez nem ritka jelenség: míg a Liberális Demokrata Párt két rövid szünetről eltekintve majd' hetven éve változatlan, a miniszterelnökök gyakran váltják egymást, vállalva a felelősséget saját és pártjuk kudarcaiért, népszerűségvesztéséért, tükrözve egyúttal az LDP különböző szárnyai közötti belső csatározásokat is, amelyek fontosabb mozgatórugói a japán belpolitikának, mint az LDP és a jellemzően gyenge és megosztott ellenzéki pártok közötti versengés. Isiba lemondásának is ez áll a háttérében: az LDP hitelességét 2023-ban több, azóta sem teljes egészében elsimított [botrány](#) is kikezdte, amelyek miatt Isiba elődje, Kisida Fumio is lemondani kényszerült. A belső ellenzéknek számító, a párt jobb-közép szárnyáról érkező politikus, Isiba Sigeru miniszterelnökké választása eleve válságreakció volt, amely a párt hitelességi deficitét volt hivatott kezelni. Isiba viszont nem rendelkezett elég párton belüli támogatottsággal ahhoz, hogy beváltsa a reformígéreteket, mindez pedig kiegészülve a tartósan magas megélhetési költségekkel vereséggel felérő szereplésekhez vezetett a 2024. októberi alsóházi és a 2025. júliusi felsőházi választásokon, megpecsételve Isiba sorsát. A júliusi felsőházi választások legfigyelemreméltóbb fejleménye ráadásul nem is az LDP gyenge eredménye, hanem egy viszonylag friss politikai erő, az ultrakonzervatív és nacionalista Szanszeitō kiugróan jó [teljesítménye](#) volt. A Szanszeitō újszerűen megfogalmazott, rendszerkritikus és patriotikus üzenetei jól rezonáltak az LDP konzervatív bázisával, amely pláne üzenetértékkel bírt a térvészését mindkét irányból érzékelő LDP számára.

MIT JELEZ TAKAICSI MEGVÁLASZTÁSA?

Takaicsi megválasztása a miniszterelnöki posztra nem volt kockázatmentes, amelyet az LDP-Komeito kormánykoalíció széthullása is igazol. Felmerülhet a kérdés, hogy a jelen parlamenti erőviszonyok közepette, ahol az LDP koalíciós kormányzásra és kompromisszumkötésre kényszerül, miért épp

a párt keményvonalas szárnya felől érkező, a centрупártok körében megosztóbbnak számító Takaicsira esett a választás. Az LDP belső elnökválasztási versenyében második helyet elérő Koizumi Sindzsiró mérsékeltebb, a centrumhoz közelebb álló politikusként nagy valószínűséggel könnyebben együtt tudott volna működni az ellenzéki pártokkal. Takaicsi pártelnökké választása azonban jól tükrözi azt a taktikai irányváltást, amellyel az LDP igyekszik kikormányozni magát a válságból. A mérsékeltebb Isiba Sigeru megválasztása nem váltotta be a reformreményeket, cserébe a konzervatív, anti-establishment erőként berobbanó Szanszeitó elkezdte elszívni az LDP keményvonalasabb politikát preferáló szavazóit. Az egyéni választókerületekben mandátumot szerzett LDP-képviselők körében ezért különösen jelentős volt Takaicsi támogatottsága, nem véletlenül: a Szanszeitó feltörése ugyanis épp ezeknek a képviselőknek a jövőbeni megválasztását veszélyezteti legjobban. Míg a párt tartós tényezővé válása még nyitott kérdés, a Szanszeitó-jelenséget semmiképpen sem érdemes lebecsülni, hiszen már most hatással van a fősodratú politikára, amit Takaicsi megválasztása, de például a migráció közéleti [tematizálása](#) is példáz.

A Takaicsi megválasztása mögött fontos tényező volt Taró Aszó volt miniszterelnök [támogatása](#). A 2023-ban kirobbant [kenőpénz-botrány](#) után az LDP-ben hivatalosan feloszlatták a frakciókat, az egyetlen megmaradó a Taró Aszó által vezetett 43 fős csoportosulás, amely egy konzervatívabb kormányzáshoz akart visszatérni. Taró Aszó igazi keményvonalas, aki közel állt Abe Sinzóhoz, 2008 és 2009 között pedig miniszterelnöki pozíciót is betöltött. Isiba miniszterelnöksége alatt háttérbe szorult a párton belül, Takaicsi alatt azonban kifejezetten nagy lehet a befolyása, ami az új miniszterelnöki kabinet összetételén, Taró alelnöki [kinevezésén](#) is látszódik. Emellett az új miniszterelnök a névlegesen feloszlott Abe-frakcióból is kinevezett képviselőket kulcspozíciókra, akik támogatása szintén fontos volt pártelnök-választási győzelméhez. A konzervatívabb erők tehát visszavették az LDP-n belüli irányítást, hogy helyreállítsák a párt dominanciáját és visszaszerezzék azt a konzervatív bázist, amelyet a botrányok, a reformképtelenség és a közép-re tolódás miatt elkezdett elhódítani a Szanszeitó.

MI VÁRTHATÓ TAKAICSIÓL?

Bár Takaicsi az Abe Sinzói politikai irányvonal örökösének tekinthető, körülményei merőben mások, mint mentorának. Abe Sinzó magabiztos parlamenti többségből kormányozhatott egy gyenge ellenzékkal, amely Abe 2012-es miniszterelnöki visszatérése előtt leszerelt a társadalom szemében és semmilyen értelemben nem jelentett kihívást hatalomgyakorlására. Az LDP-n belüli frakciókat, ellenlábasait is hatékonyan le tudta dominálni, amelynek Japánban egy miniszterelnök „tartóssága” szempontjából még nagyobb jelentősége van. Ezzel szemben Takaicsi egy megosztottabb LDP-t és pusztán csak relatív többséget örököl a parlament mindkét kamarájában. A Komeito kilépése a kormánykoalícióból Takaicsi megválasztása következtében szintén nehezítő körülmény: bár viszonylag záros határidőn belül sikerült új koalíciós partnert találni és megszavazni Takaicsi beiktatását, a Japán Innováció Párttal kötött szövetség egyelőre ingatagabb és tranzakciónálisabb jellegű, mint a Komeitóval való, több mint 26 évig tartó koalíciós partnerség – a mély elköteleződés hiányát mutatja az is, hogy a JIP a felajánlás ellenére egyelőre [nem akarnak](#) pozíciókat Takaicsi kabinetjében.

Takaicsi legfontosabb prioritása a japán gazdaság fellendítése és az elszállt megélhetési költségek letörése. Takaicsi az Abenomics hangos támogatója – ezzel a magas kormányzati költsékezésen és monetáris lazításra alapuló gazdasági programmal javított egykori mentora, Abe Sinzó az ország stagnáló gazdasági helyzetén és a jen extrém elértéktelenedésén. Ennek saját változtatásával, egyfajta Sanaenomics bevezetésével igyekezne úrrá lenni a stagfláción Takaicsi, adócsökkentésekkel, adóvisszatérítésekkel, pénzügyi támogatásokkal, mindeközben alacsonyan tartott jegybanki alapkamattal megpróbálva javulást elérni. Ez már csak azért is fontos, mert bár elsősorban politikai botrányok váltották ki a kormánypárt hitelességi válságát, az LDP potens (tulajdonképpen az egyetlen kormányzóképes erő képviselő) imidzsének kikezdéséhez nagyban hozzájárult a gazdaság gyengélkedése és a megélhetési költségek növekedése is, amelyet a Kisida és Isiba-kormányok nem tudtak hatékonyan kezelni. Az érezhető gazdasági fellendülés mindenképpen megerősítené Takaicsi pozícióját, egyben az ellenzéki pártok vitorlájából is kifogná a szelet. Problémát jelenthet, hogy

az LDP és új koalíciós partnere, a JIP között épp a gazdasági kérdéseket illetően vannak komolyabb nézetbeli különbségek, Takaicsinek ezért pragmatikus manőverezésre lesz szüksége hathatós gazdasági reformok megvalósításához.

Sarkalatos pont lehet Takaicsi programjában a japán haderő fejlesztése – ebben a tekintetben kontinuitást mutatna Isiba kormányzásával is. A védelmi képességek megerősítése és a békealkotmány módosítása ráadásul a fő témakör, amelynek kapcsán egyetértés van az LDP és új koalíciós partnere között. Az alkotmányos kötöttségek felülvizsgálata és a keretek kitágítása azonban szintén olyan stabil bázist igényelne a regnáló miniszterelnök részéről, amellyel Abe Sinzó sem rendelkezett. Mindazonáltal a japán haderőfejlesztés, illetve a nemzetközi védelmi piacon való terjeszkedés előre láthatóan Takaicsi alatt is folytatódni fog – a japán védelmi vállalatok részvényei nem véletlenül kaptak szárnyra az új miniszterelnök hivatalba lépésének hírére. Fontos problémakör lehet emellett Takaicsi számára a demográfiai helyzet, ahol például adókedvezményekkel, munkáltatóknak nyújtott ösztönzőkkel támogatná a családalapítás és a munkavállalás összehangolását, illetve a Szanszeitó által nagyon sikeresen tematizált migráció, ahol az eleve szigorú japán migrációs rezsimit fejlesztené további szabályozásokkal.

Legnagyobb kérdés Takaicsi miniszterelnökségével kapcsolatban, hogy képes lesz-e megszilárdítani hatalmát és kivezetni az LDP-t több éve tartó válságából. A helyzet azonban, hogy Takaicsi nem indul kevésbé nehéz helyzetből, mint a nem egész egy évnyi miniszterelnökség után lemondani kényszerülő Isiba Sigeru. Az LDP és a JIP szövetsége ugyanúgy elmarad az abszolút többségtől, mint 2024 októbere óta az LDP-Komeitó koalíció, így Takaicsi nemcsak koalíciós partnerével kényszerül állandó kompromisszumkeresésre, de az ellenzéki pártokkal is együtt kell majd működnie a törvények és a költség elfogadásához. További nehézséget jelent az LDP belső megosztottsága, amelyet tovább növelhet, hogy a Komeitó támogatásának elvesztésével sok LDP-s képviselő – akiknek mandátumszerzésében kulcsszerepe volt a Komeitónak – is bizonytalan helyzetbe került. Az LDP megosztottsága szintén megnehezíti Takaicsi helyzetét, akinek így nem csupán a többi párttal kell folyamatosan egyezkednie, de az LDP-n belüli ellentéteket, a párt középére húzó szárnyait is menedzselnie kell. A tény,

hogyan a párt belső elnökválasztásán induló többi jelölt fontos pozíciókat kap a kormányban, mutatja, hogy Takaicsi tökéletesen tisztában van az LDP egybe-kovácsolásának szükségességével.

MERRE VISZI JAPÁNT TAKAICSI KÜLPOLITIKÁJA?

Az új miniszterelnök megválasztást üdvözltek Washingtonban: Donald Trump már pártelnökké választásakor [gratulált](#) Takaicsinek. Donald Trump kifejezetten jó viszonyt ápolt Takaicsi mentorával, Abe Sinzóval, és a várakozások szerint az amerikai-japán szövetség megerősítésének, a japán védelmi kiadások növelésének szükségességét hangoztató Takaicsi is jól szót ért majd Trump elnökkel. A kapcsolatfelvételre szinte azonnal lehetősége is adódik az új miniszterelnöknek, ugyanis Donald Trump korábban leegyeztetett tervek alapján október végén Japánba [látogat](#). A találkozón a kereskedelmi kérdések finomhangolásán és a védelmi szövetséget érintő témákon túl Takaicsi célja minél kedvezőbb alapot teremteni a japán-amerikai kapcsolatok alakulásához.

Pekingben és Szöulban azonban kevésbé örülnek az új miniszterelnök személyének. Takaicsi Kína-héjának számít és propagálója az Abe Sinzótól eredő, Peking feltartóztatására irányuló Szabad és Nyitott Indo-Pacifikum koncepciónak és a térségbéli minilaterális biztonsági együttműködéseknek. Dél-Koreában szintén megvannak a félelmek, hogy Takaicsi miniszterelnökségével egy olyan keményvonalas japán politika fog visszatérni, amelynek hozzáállása például a szimbolikus, közös történelmet érintő kérdésekhez megnehezíti a javuló viszony fenntartását a belső közvélemény előtt. Takaicsi azonban a LDP elnökválasztási kampánya alatt is demonstrálta, hogy hajlandó a pragmatikus alkalmazkodásra és megosztóbb politikáinak elengedésére, így bár gyakoribbá válhatnak a súrlódások, Takaicsinek racionális érdeke lesz a kínai-japán viszony konstruktív mederben tartása és a dél-koreai-japán közeledés folytatása, kiváltképp a Washington-Tokió-Szöul védelmi együttműködés erősítése tekintetében.

KONKLÚZIÓ

Takaicsi miniszterelnöksége keményvonalasabb politikai irány visszatérését jelzi az LDP-ben, azonban kérdés, hogy az új miniszterelnök meg tudja-e szakítani a „forgóajtó-effektus”-szerűen egymást váltó, legfeljebb egy-két évig regnáló miniszterelnökök sorát és ki tudja-e vezetni az LDP-t válságos időszakából. Erre akkor van reális esélye, ha érezhető javulást tud elérni a gazdaságban, ennek lendületét kihasználva pedig esetleges előrehozott parlamenti választásokon meg tudná erősíteni az LDP pozícióit, amely aztán a jelenlegi, csupán relatív többséggel rendelkező, ingtag koalíciónál jóval stabilabb alapot biztosíthatna a kormányzáshoz. Egy sikeres gazdasági intézkedéscsomaggal az ellenzéki centripártok vitorlájából is kifoghatná a szelet, keményvonalas konzervatív irányvonallal pedig a Szanszeitō feltörését is megfékezhetné. A mostani körülmények azonban korlátokat szabnak Takaicsi elképzelései kiteljesedésének, egy igazán keményvonalas és transzformatív politikai program megvalósításának. Japán első női miniszterelnöke összességében többszörösen hátrányos helyzetből indul a „forgóajtó-effektus” megállításához, így komoly pragmatizmusra és kedvezően alakuló gazdasági körülményekre lesz szüksége, hogy elődeinél, Kisidánál és Isibánál tartósabb időre tudja konszolidálni hatalmát.

**MAGYAR
KÜLTÜGYI
INTÉZET**